

Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği (EYÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği (EYÖ)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=20551>

Özet

Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği (EYÖ), annelerin genel ebeveynlik yetkinlik düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, özellikle 7-11 yaş grubundaki çocukların annelerine uygulanan bir aile eğitim programının etkinliğini değerlendirmek üzere psikoloji alanında kullanılmaktadır. Ölçeğin geliştirilmesi, 2015 yılında Anıl Sayılır ve A. Kaya tarafından yürütülen akademik bir çalışmada kapsamında gerçekleştirilmiştir.

EYÖ, annelerin çocuk yetiştirme süreçlerindeki görevleri başarıyla yerine getirme kapasitesine olan inançları ve algılanan yeterliklerini belirlemeyi hedefler. Ölçek, ebeveynlik yetkinliğini beşli Likert tipi bir derecelendirme ile ölçmektedir.

Anahtar Kelimeler

Ebeveyn yetkinliği, anne eğitimi, aile eğitim programı, gelişimsel psikoloji, psikometrik araçlar, öz-yeterlik.

Yazarlar

Anıl Sayılır, A. Kaya.

Amaç

EYÖ'nün temel amacı, ebeveynlerin, özellikle annelerin, çocuk yetiştirme süreçlerindeki kendilerini ne kadar yeterli hissettiklerini ve bu süreçte sergiledikleri genel yetkinlik düzeylerini nicel olarak belirlemektir. Bu ölçüm, ebeveynlik becerilerini geliştirmeyi hedefleyen eğitim programlarının öncesi ve sonrası etkilerini değerlendirmede kritik bir rol oynamaktadır.

Ölçek, 7-11 yaş aralığındaki çocuklara sahip annelerin ebeveynlik yetkinlik algılarına saptayarak, uygulanan müdahalelerin (örneğin aile eğitim programları) bu algı üzerindeki pozitif veya negatif etkilerini ortaya koymaya amaçlanmıştır. Bu sayede, gelecekteki eğitim programlarının içeriği ve metodolojisi için önemli dönütler sağlanmıştır.

Yapı

Ölçek, psikolojideki temel kavramlardan biri olan **ebeveyn yetkinliği** (parental competence) yapısını ölçmektedir. Ebeveyn yetkinliği, bireyin ebeveynlik görevlerini başarıyla yerine getirme kapasitesine olan inancı ve bu görevleri etkili bir şekilde gerçekleştirme becerisini ifade eder. Bu yapı, genellikle Bandura'nın Sosyal Bilişsel Teorisi çerçevesinde öz-yeterlik (self-efficacy) kavramıyla yakından ilişkilidir.

EYÖ, annelerin çocuklarıyla kurdukları ilişkinin kalitesini, uyguladıkları disiplin yöntemlerini, duygusal destek sağlama becerilerini ve genel olarak ebeveynlik rollerine adaptasyonlarını kapsayan geniş bir yetkinlik alanını hedeflemektedir. Yüksek yetkinlik algısına sahip annelerin, çocuklarının gelişimine daha olumlu katkılarda bulunduğuna inanılmaktadır.

Geçerlik

Sağlanan kaynak materyalinde spesifik geçerlik katsayıları veya analiz sonuçları detaylandırılmamıştır. Ancak, ölçeğin "Geliştirme" tipi bir çalışmada olması nedeniyle, Sayılır ve Kaya (2015) tarafından yürütülen çalışmada geçerlik analizlerinin yapıldığı varsayılmaktadır.

Tipik bir ölçek geliştirme sürecinde, **yapı geçerliği** için Faktör Analizi yöntemine başvurulması olmalıdır. Ayrıca, kapsam geçerliğinin sağlanması amacıyla uzman görüşleri alınması ve maddelerin ölçülmek istenen yapıya ne ölçüde temsil ettiği incelenmiştir. Ölçeğin, hedeflediği 7-11 yaş grubu annelerinin ebeveynlik yetkinliğini doğru bir şekilde temsil ettiğini gösteren ek geçerlik çalışmaları (örneğin ölçüt bağımlı geçerlik) makalede yer almamaktadır.

Güvenirlilik

Sağlanan kaynak materyalinde spesifik güvenirlik katsayıları (örneğin Cronbach Alfa değeri) belirtilmemiştir. Bir ölçeğin güvenilirliği, aynı koşullar altında tekrarlandığında benzer sonuçlar verme tutarlılığına ifade eder.

Geliştirme çalışmaları arasında en yaygın kullanılan yöntem olan iç tutarlılık analizi (Internal Consistency), EYÖ için de uygulanması olmalıdır. Bu analiz, ölçek maddelerinin aynı yapıya ne kadar tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir. Yüksek iç tutarlılık, ölçeğin ölçtüğü yapıya kararlı bir şekilde yansıtıldığını göstergesidir.

Faktör Analizi

Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği'nin (EYÖ) yapısal özelliklerini incelemek ve boyutları belirlemek amacıyla Faktör Analizi yönteminin kullanıldığı beklenmektedir. Bu analiz, ölçeğin tek boyutlu mu yoksa ebeveyn yetkinliğinin farklı alt boyutları mı ölçtüğünü ortaya koyar.

Analiz sonucunda elde edilen faktör sayısı, ölçeğin teorik temellerini desteklemelidir. Geliştiricilerin, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ile madde yüklerini inceleyerek ölçeğin nihai formunu oluşturduğunu ve muhtemelen Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile bu yapıyı teyit ettiğini düşünülmektedir.

Araç

Test Type: Geliştirme

Format: 5'li Likert Ölçeği düzeyinde derecelendirme.

Language Available: Türkçe

Population Group: Anneler (Ebeveynler)

Age Group: 7-11 yaş aralığında çocuğu olan ebeveynler.

Population Details: Ölçek, 7-11 yaş grubu çocukların annelerinin genel ebeveynlik yetkinlik düzeylerini ölçmek için tasarlanmıştır. Çalışma, spesifik olarak bir aile eğitim programının etkisini incelemek üzere kullanılmıştır.

Test Methodology: Bireysel veya grup uygulamasına uygun, öz bildirim (self-report) yöntemiyle doldurulur. Derecelendirme sistemi şu şekildedir: (5) "Kesinlikle Yaparım", (4) "Genellikle Yaparım", (3) "Yaparım", (2) "Nadiren Yaparım", (1) "Kesinlikle Yapmam".

Anahtar Kelimeler

Ebeveynlik, yetkinlik, öz-yeterlik, psikometrik, aile eğitimi, Sayılır ve Kaya, Likert düzeyi.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut değildir.

Affiliation Email addresses: asayilir@eul.edu.tr (Sorumlu Yazar: Anıl Sayılır)

Correspondence Address: Bilgi mevcut değildir.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği'nin geliştirildiği akademik çalışmada 2015 yılında yayınlanmıştır. Ölçeğin ticari olmayan akademik kullanımları için genellikle sorumlu yazar (Anıl Sayılır) ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Orijinal makale bağlantısı: ijtase.net

Ölçeğin orijinal PDF dosyası buradan indirilebilir: ebeveyn-yetkinlik-olcegi-eyo-toad.pdf

Kaynaklar

Sayı?l?r, A. ve Kaya, A. (2015). Yedi-onbir ya? aile e?itim program?n?n annelerin genel ebeveynlik yetkinlik düzeylerine etkisi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE)*, 4(1), 64-81.

Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği (EYÖ) Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçek maddelerinin kendisi kaynak içerikte sa?lanmam??t?r. Ancak, kat?l?mc?lar?n cevaplar?n? belirtmek için kulland?klar? derecelendirme düzeyi a?a??dad?r:

Kesinlikle Yapmam

Nadiren Yapar?m

Yapar?m

Genellikle Yapar?m

Kesinlikle Yapar?m